

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทย

Changes impacting the management of vocational education in Thailand

หัตถพล อัมภารอส^{1*} จุฑามาศ พีรพัชระ¹ น้อมจิตต์ สุธิบุตร¹
Hattapon Amparot^{1*} Chutamas Peeraphatchara¹ Nomjit Suteebut¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งศึกษาและนำเสนอสถานการณ์การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันตลอดเวลา ตามปรากฏการณ์โลกพลิกผัน (BANI World) โดยใช้แนวคิดของวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA กระบวนการวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) นำเสนอสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผัน วิธีการรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาไทย

ผลการศึกษาวិธีการรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเพื่อพลิกโฉมพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาไทยไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น พบว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบหรือเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทย โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ยึดองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมทักษะการคิดและการปฏิบัติงานของผู้เรียนอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้วยวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA 2) ควรประยุกต์ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลกระทบ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทย

Abstract

This academic article aims to study and present the situation of Thai vocational education in the midst of rapid and continuous global changes, following the phenomenon of the world turning around (BANI World). The study applies the PDCA quality management cycle as a conceptual framework and employs document analysis to investigate societal transformations, their impacts on education, coping strategies, and management guidelines for vocational education in Thailand.

The study results on coping with changing situations to transform Thai vocational education toward a better direction revealed that education is a key component and essential tool for addressing challenges in the management of vocational education. This is achieved through the teaching and learning process, which emphasizes four critical elements: learners, teachers, curriculum and instructional management, and administration. Recommendations from the study include: (1) promoting thinking skills and systematic work performance among vocational learners through the PDCA quality management cycle, and (2) applying the PDCA cycle in the development of innovative teaching and learning management models.

Keywords: societal changes, impact, Thai vocational education management

¹ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

¹ Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

* Corresponding author. E-mail: hattapon-a@rmutp.ac.th

Received: February 20, 2024; Revised: March 25, 2024; Accepted: May 27, 2024

บทนำ

สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งด้านวิทยาการ ความก้าวหน้าทางสารสนเทศ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และมีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (disruptive change) สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า โลกยุคกูเกิ้ล หรือ VUCA (Pandam, 2021) และ BANI ตามลำดับ ขณะเดียวกันแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้พร้อมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการของประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศ

จากรายงานของ Office of the Secretariat of the Education Council (2015) และผลการศึกษาของ Sangkhawasi, Aksomsuea, & Sirisut (2021) สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยยังมีประเด็นที่ควรพัฒนาหลายประการ คือ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สอดคล้องกับที่ Sangkhathat (2013) กล่าวถึงผู้เรียนอาชีวศึกษาขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ขาดทักษะด้านการสื่อสารและภาษาต่างประเทศ รวมถึงด้านคอมพิวเตอร์ และปัญหาเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานต้องการ ทั้งนี้ ยังพบว่าผู้เรียนเลือกเรียนตามกระแสหรือเรียนในสาขาที่เพื่อนเรียน โดยไม่คำนึงถึงอนาคตการทำงานและความต้องการของสถานประกอบการ การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะรองรับการพัฒนาประเทศ Chairatanawan (2018) โดยจัดการศึกษาในการผลิตและพัฒนา กำลังคน เพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง การผลิตกำลังคนในส่วนของ การศึกษา (supply) ต้องคำนึงถึงความต้องการ (demand) ของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (Office of the Vocational Education Commission, 2023)

บทความวิชาการเรื่องสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อการจัดการอาชีวศึกษาไทย มีวัตถุประสงค์หลักในวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้แนวคิดวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA และกระบวนการวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) นำเสนอสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมตามปรากฏการณ์ BANI World เพื่อใช้เป็นต้นแบบหรือแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาอาชีวศึกษาไทย ที่จะตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตแบบปกติใหม่ เป็นกลไกพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์ในการสร้างสรรค์คน และสังคมตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

1. ความเป็นมาของอาชีวศึกษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ชื่อเดิมที่รู้จักกันในนาม กรมอาชีวศึกษา เริ่มจัดการเรียนการสอนและเป็นที่รู้จักในนามของโรงเรียนการช่างสตรีทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดยมีจุดมุ่งหมายในการตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนออกไปประกอบอาชีพได้ในสาขาเสื้อผ้า อาหาร งานประดิษฐ์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (Kosumas, 1997) ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้ประกาศใช้โครงการการศึกษาชาติเป็นฉบับแรก มีการจัดการเรียนสามัญและการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนอาชีวศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนวิชา หัตถกรรม กลีกรกรรม และคหกรรม พ.ศ. 2445 แบ่งการศึกษาสามัญออกเป็น 4 ระดับ สายอาชีวะ 3 ระดับ ซึ่งวิชาสอนอาชีวะส่วนใหญ่เป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทั้งสิ้น (Chumman et al., 2020) ปี พ.ศ. 2465 ได้เริ่มก่อตั้งโรงเรียนสตรีวัดสุทธิวราธรรม เป็นการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึง 6 ต่อมาในปี พ.ศ. 2474 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสตรีบ้านทวาย สังกัดกรมอาชีวศึกษา และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ (Jiwcharoensakul, 2005) ในปี พ.ศ. 2481 โรงเรียนช่างทอวัดโบสถ์ สังกัดกองอาชีวศึกษา กรมวิชาการ เปิดสอน วิชาทอผ้า ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนช่างทอวัดสามพระยา ในปี พ.ศ. 2490 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนการช่างสตรี ไซตเวท ซึ่งเปิดและจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวชั้นสูง แผนกช่างสตรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ได้มีการยกระดับฐานะ

เป็นวิทยาลัย และให้ชื่อใหม่คือวิทยาเขตโชติเวช สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ปัจจุบันโรงเรียนการช่างสตรีพระนครใต้ และโรงเรียนการช่างสตรีโชติเวชได้ยกระดับและเปิดสอนในระดับอุดมศึกษาเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ตามลำดับ (Dowcharoenporn, 2022)

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มุ่งจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. ระดับเทคนิค ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส. และระดับเทคโนโลยี ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ. มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาระสำคัญเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ และยกระดับการศึกษาวิชาชีพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานอาชีพตามระดับคุณวุฒิวิชาชีพ พระราชบัญญัติอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์ความต้องการกำลังคน กรอบคุณวุฒิการศึกษาแห่งชาติ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ หลักสูตรอาชีวศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติ ทักษะศตวรรษที่ 21 และไทยแลนด์ 4.0 การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ผู้เรียนปฏิบัติเชื่อมโยงชีวิตจริง ใช้ความรู้บูรณาการข้ามศาสตร์ ในรูปแบบสหวิทยาการ ตัดสินใจเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตในทิศทางที่ดีขึ้น การวัดและประเมินผล และผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามรายละเอียดและองค์ประกอบของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาดัง (Figure 1)

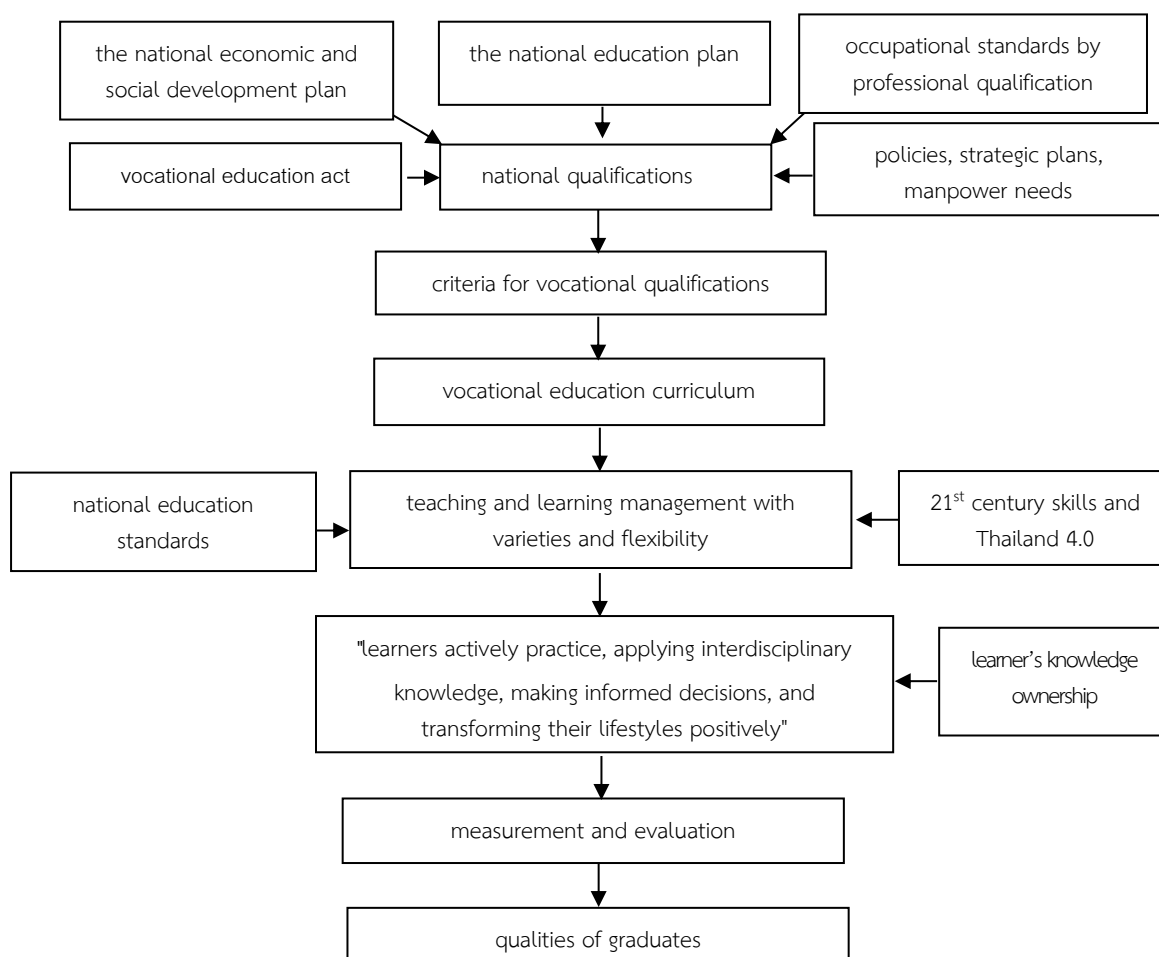

Figure 1 Pictures of Thai vocational education management.

2. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้สภาพแวดล้อมที่ผู้คนต้องเผชิญในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากภายนอกที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างทั่วโลก ดังเห็นได้จากปรากฏการณ์ VUCA World กลายเป็น BANI World ซึ่งเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (disruptive technology) ส่งผลกระทบต่อธุรกิจใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาทดแทนกำลังคน ขณะที่ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-19 ที่สร้างวิถีความปกติใหม่ (new normal) กลายมาเป็นชีวิตประจำวัน มีแนวโน้มทำให้เกิดสภาวะหยุดชะงักของธุรกิจบางอย่าง การเปลี่ยนแปลงของบางองค์กรที่ทำให้หลายอาชีพต้องหายไปแต่ก็ทำให้เกิดอาชีพใหม่ขึ้นมา โลกยุคพลิกผันจึงเป็นโลกที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคปัจจุบันอย่างมาก เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และเป็นโลกที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูง ทุกภาคส่วนในโลกได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกที่จำเป็น ต้องหาเทคนิควิธีการหรือเครื่องมือในการดำรงอยู่ในโลกยุคพลิกผันให้ได้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการเข้าถึงโอกาสใหม่ ที่เข้ามาด้วยการสร้างความพร้อมในการรับมือการเปลี่ยนแปลงและบางครั้งก็ต้องก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงใช้กรอบของปรากฏการณ์สำคัญดังกล่าวเป็นแนวทางในการอธิบายสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันตามลำดับ ดังนี้

VUCA เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 1980 ยุคหลังสงครามเย็น เป็นคำอธิบายโลกที่เป็นอยู่ในเวลานั้น อีกทั้งยังนำมาประกอบการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจในยุคหลังปี 2000 อีกด้วย โดยแต่ละตัวอักษรแทนคุณสมบัติของโลก ได้แก่

V (volatility) คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงและรวดเร็วไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ หรือเป็นสถานการณ์เปลี่ยนฉับพลันแบบตั้งตัวไม่ทัน หรือรวดเร็วมากซึ่งในปัจจุบันคือ disruptive innovation หรือนวัตกรรมที่พลิกผันอัตราการเปลี่ยนแปลงสูง (high rate of change)

U (uncertainty) คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจนมายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ เพราะโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนสูง (unclear about the present)

C (complexity) คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เชิงระบบ มีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (multiple key decision factors)

A (ambiguity) คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน (lack of clarity about meaning of an event)

นอกจากสภาพ VUCA แล้ว Casio (2020) เสนอลักษณะของสังคมในยุคปัจจุบันว่า BANI และให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ ดังนี้

B (brittle) คือ โลกที่เปราะบาง แตกหัก ชำรุดง่าย ระบบในสังคมดูยืดหยุ่นและแข็งแกร่ง แต่ความจริงแล้วเปราะบางภายใต้ความเครียด มีความอ่อนไหวต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ทุกเมื่อ และธุรกิจที่สร้างขึ้นบนรากฐานที่เปราะบางสามารถพังทลายได้ในชั่วข้ามคืน โครงการหรือแผนงานจะมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลวอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความผันผวนของโลก

A (anxious) คือ โลกที่เต็มไปด้วยความกังวล เนื่องจากทุกเหตุการณ์สามารถเกิดขึ้นได้ในโลกแบบ BANI จึงนำไปสู่ความลังเลไม่กล้าตัดสินใจ หากเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานบ่อยหรือประสบกับปัญหาซับซ้อนเกินกว่าจะรับมือ อาจนำไปสู่สภาวะความสิ้นหวังของบุคลากรและนำองค์กรไปสู่สถานการณ์วิกฤตและความวิตกกังวล (anxious) มีลักษณะความรู้สึกแบบไร้พลัง รู้สึกหมดหนทางและถูกรอบล้อมด้วยความท้าทายของตนเอง และเกิดขึ้นพร้อมกับความวิตกกังวล ความเครียด และความหวาดกลัวที่ไม่สามารถรับมือกับสิ่งที่โลกภายนอกต้องการ จึงเป็นการยากหรือเป็นไปได้เลยที่จะตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกต้อง

N (non-linear) คือ โลกที่คาดเดายากในโลกแบบ BANI เกิดจากความเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นเส้นตรง หมายถึงสาเหตุและผลลัพธ์ไม่สัมพันธ์กันและไม่สามารถคาดเดาแนวโน้มได้อาจจะนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่เกินคาดเดา

I (incomprehensible) คือ โลกที่เข้าใจยาก การคาดการณ์อย่างทะลุปรุโปร่งหรือการวางแผนควบคุมให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามต้องการ อาจจะทำให้ยากบนโลกบาบิ เพราะมีความผันผวนและพลิกผันตลอดเวลา

สรุปได้ว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากปรากฏการณ์ดังกล่าวมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุค BANI World โดยที่หลอมรวมเอา VUCA World เข้าด้วยกัน ส่งผลกระทบให้โลกเปราะบาง เต็มไปด้วยความกังวล เข้าใจได้ยาก ไม่สามารถคาดการณ์ได้ สังคมและมวลมนุษยชาติต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด เท่าทันสถานการณ์ ขณะเดียวกันยังส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทยและการศึกษาอาชีวศึกษา

3. ผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผัน

Office of the Secretariat of the Education Council (2017) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก มีประเด็นสำคัญดังนี้ 1) ด้านระบบโครงสร้างประชากรที่มีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัย พบว่าอัตราการเกิดของประชากรลดลง และประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จากรายงานการวิจัยของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ในปี 2566 มีประชากรสูงวัยสูงขึ้น 12% และคาดการณ์ว่าอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงถึง 28% ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือผู้จำนวนผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาลดลง (Office of the Education Council, 2021) 2) ด้านการศึกษา พบว่า ผู้เรียนทุกระดับเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เนื่องจากช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 มาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ความรู้ที่มอดถอยหรือลืมนไป ความสามารถที่เคยทำได้กลับทำได้น้อยลง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการยกระดับการศึกษาและปรับเปลี่ยนกำลังคนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว Kanjanamanee, Waichompu, & Promsri (2023) 3) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ พบว่า เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลกระทบให้การติดต่อสื่อสารไร้ข้อจำกัด รวดเร็ว ไร้พรมแดน ในทางกลับกันอาจส่งผลกระทบด้านการนำเสนอข้อมูลที่รวดเร็วและขาดการไตร่ตรอง ด้านการประกอบอาชีพ พบว่ามีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI ปฏิบัติงานทดแทนกำลังมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพของคน ทำให้เกิดช่องว่างในการทำงาน 4) ด้านการเมืองระหว่างประเทศ พบว่า ทุกชาติแสดงความร่วมมือต่อกันโดยมีการประชุม ปรึกษาและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อรับมือกับสถานการณ์ร่วมกัน จึงเป็นแนวทางความร่วมมือในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ความพลิกผัน ขณะเดียวกันในความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นถือเป็นโอกาสที่ดีในการร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านอื่น ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสุขภาพ หรือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การเจริญเติบโตของสังคมส่งผลกระทบให้เกิดภาวะโลกร้อนเนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็วและขาดการดูแล โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตรวมถึงสุขภาพของมนุษย์ ทำให้สภาพอากาศผิดปกติ เกิดอุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน เป็นต้น (Santiprabhob, 2017) BANI World จึงเป็นความท้าทายใหม่สำหรับทุกคนที่จะต้อง

ปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยต้องเลือกรับและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ต้องตัดสินใจอย่างฉับไว ต้องพิจารณาทุกอย่างให้ทะลุจากต้นจนจบ ต้องเป็นผู้ที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มิฉะนั้น BANI World อาจจะทำให้เกิดผลกระทบอย่างคาดไม่ถึง (Simachokedee, 2017) จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดจากยุคโลกพลิกผันประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ส่งผลกระทบทุกมิติ มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมาการแสดงออกด้านอุปนิสัย ทักษะ และพฤติกรรมดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป มีรูปแบบการทำงานหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งแบบออนไลน์ (online) หรือแบบออฟไลน์ (offline) แบบปกติ เช่นเดียวกับระบบการจัดการศึกษาไทยที่เน้นการจัดการศึกษายืดหยุ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017)

สำหรับอาชีวศึกษา หรือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งถือส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาไทยได้รับผลกระทบจากโลกพลิกผันหลายประการ Sangkhawasi, Aksornsuea, & Sirisut (2021) เสนอจุดที่ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งพัฒนาความรู้พื้นฐานที่จำเป็น เช่นเดียวกับที่ Sangkhathat (2013) กล่าวถึงผู้เรียนอาชีวศึกษาขาดทักษะการปฏิบัติงาน ขาดทักษะด้านการสื่อสารและภาษาต่างประเทศรวมถึงทักษะด้านคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังพบว่าเกิดปัญหาเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานต้องการ ซึ่งพบว่าผู้เรียนเลือกเรียนตามกระแส หรือเรียนในสาขาที่เพื่อนเรียนโดยไม่คำนึงถึงอนาคตการทำงาน และความต้องการของสถานประกอบการ ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทย

4. แนวคิด วิธีการรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคพลิกผัน (BANI World) ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ (document analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตลอดจนศึกษาทัศนะของนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอมุมมอง แนวคิด วิธีการ รับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (Office of the Education Council, 2017) ได้วางเป้าหมายให้ผู้เรียน (learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (reading) การเขียนได้ (writing) และการคิดเลขเป็น (arithmetic) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (creativity and innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (cross - cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (collaboration, teamwork and leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (communications, information and media literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (computing and ICT literacy) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (career and learning skills) และความมีเมตตากรุณา มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม (compassion)

2. ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของโลกยุคใหม่ เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เพื่อการเข้าถึงความต้องการของผู้เรียนและสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมได้ มีทักษะด้านการให้คำปรึกษา การฟังอย่างเข้าใจ การสะท้อนกลับ การกระตุ้นการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเอง มีทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการให้คำปรึกษา เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ Wannapiroon et al. (2022)

กล่าวว่า ครูอาชีพศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในการบูรณาการความฉลาดทางดิจิทัลเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียน ในอนาคต ได้อย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้สอน บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง (Saenchai, Chantarasombat, & Prasertphorn, 2023) เสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีพศึกษาด้านการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศตามวิธีการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การบริหารหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 2) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ 3) จริยธรรมและการปฏิบัติของครู คือปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 4) การพัฒนาตนเอง ทุกด้านเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 5) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการศึกษา คือ สามารถใช้งาน เทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การจัดการห้องเรียน สามารถบริหารจัดการห้องเรียน ให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ 7) การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการวิจัย เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ ครูผู้สอนจะต้อง เป็นผู้แสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการทัศน์ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างการสอนแบบ ออนไลน์ และการสอนในชั้นเรียนปกติ ผู้สอนจะต้องมีกระบวนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง (high-impact teaching practices) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญที่ครูผู้สอนนำไปถ่ายทอดสำหรับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (Sengarsai, & Kawjaratwilai, 2023)

3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

Pikunthong, & Lertamornphong (2019) เห็นว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำคัญช่วยให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและ เชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เมื่อแนวโน้มการพัฒนาประเทศมุ่งเน้นที่ การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การศึกษาของประเทศจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนา อุตสาหกรรมในยุค “ประเทศไทย 4.0” ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ และบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการของสังคมได้อย่างรอบด้าน เช่นเดียวกับที่ Suksawang (2019) และ Butsaenlee (2022) กล่าวถึง การจัดการศึกษาโดยจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมผู้เรียนด้านนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของประเทศในปัจจุบันที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศ ไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยสหวิทยาการ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022) ทำให้ประชากรเกิดการเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาตลอดชีวิต (lifelong learning) เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพใน ศตวรรษที่ 21 CEDEFOP (2023) และ Demetrian (2022) เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพการศึกษาสายอาชีพ สำหรับผู้ใหญ่ผ่านวิสัยทัศน์ทางวัฒนธรรม สังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิต รูปแบบการเรียนรู้ มีความหลากหลาย มีจริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ พัฒนาจากการศึกษาเชิงวิชาการ และอาชีพศึกษาสู่การศึกษาร่วมสมัย Witsø (2018) เสนอรูปแบบการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่มีความยืดหยุ่น และสร้างโอกาสสำหรับผู้เรียน Liu (2023) กล่าวเพิ่มเติมถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและหลักสูตรผสมผสานวิธีการทางภาษาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมใหม่และรูปแบบธุรกิจใหม่ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สะท้อนการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม E-Commerce ไร้พรมแดน Nilsook, Chatwattana, & Seechaliao (2021) เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ

และ Wannapiroon et al. (2021) เสนอการจัดการเรียนการสอน รูปแบบ STEM สำหรับนักเรียนสายอาชีวศึกษาที่ใช้แนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ด้านการบริหารจัดการ

Al Soub (2022) เสนอรูปแบบการศึกษาสมัยใหม่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น การเรียนออนไลน์ การศึกษาทางไกล การศึกษาทวิภาคี Rakkiatwong (2018) เสนอให้มีการขยายผลการจัดการศึกษาทวิภาคี ด้วยการจัดตั้งกองทุนอาชีวศึกษาการศึกษาสายอาชีพต่อเนื่อง การปรับปรุงทางการศึกษาและหรือหลักสูตรให้สอดคล้องกับคุณวุฒิทางวิชาชีพ และการพัฒนาที่สอดคล้องกับการทำงานจริงอย่างอิสระของผู้เรียน Sangkhawasi, Aksornsuea, & Sirisut (2021) เสนอแนวทางการขับเคลื่อนเชิงนโยบายมุมมองในอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยกล่าวว่า อาชีวศึกษาควรกำหนดความต้องการกำลังคน (demand) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานอย่างแท้จริง และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี เป้าหมายอนาคตไทยปี 2579 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พบว่าการส่งเสริมการสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้อย เนื่องจากขาดกลไกจูงใจการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา Delubom, Marongwe, & Buka (2020) เห็นว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษามีแผนและนวัตกรรมรอบด้าน นอกจากนี้ Nguyen et al. (2023) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ การใช้เทคโนโลยี การทำงานร่วมกันระหว่างอาชีวศึกษาและตลาดแรงงาน ผ่านการอบรมสัมพันธกับครู ผู้เรียน บรรยาภาสและสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน ทั้งนี้ ปัจจัยที่กล่าวมาจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพการสอนและเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งคุณภาพการสอนนั้นจะพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนอาชีวศึกษา Witsø (2018) และ Bun, Ueangchokchai, & Nopas (2022) เห็นว่า ในการบริหารจัดการที่ดินนั้น อุปกรณ์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเข้าถึงและทำงานได้มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีช่วยสนับสนุนด้านการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนและถ่ายโอนความรู้ได้ดี

5. รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาไทยในโลกแห่งความพลิกผัน

จากโลกยุคพลิกผัน BANI World ถือเป็นความท้าทายสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา แนวคิด วิธีการรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นวิธีการรับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง พลิกโฉมพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาไทยไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดย Thepsumethanon (2001) กล่าวว่า การศึกษาคือการที่มนุษย์เราได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถโดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลทั้งด้านจิตใจ นิสัย และคุณสมบัติอื่น ๆ นอกจากนี้การศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการสร้างความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพลเมือง เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐตามที่รัฐต้องการ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง (Sathorn, 2003)

จึงสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาไทยควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา สัมพันธ์กับแนวคิด วิธีการ รับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอมุมมอง แนวคิด วิธีการ รับมือต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทย 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ โดยต้องมีการปรับให้

สอดคล้องกัน ทั้งนี้ควรมีการจัดการศึกษาแบบร่วมสมัย ประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเดิมผสมกับรูปแบบการจัดการศึกษาแบบใหม่ เช่นเดียวกับที่ Theerabunchorn (2023) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนร่วมสมัยจะนำมาสู่การจัดการศึกษาและเทคนิคหลากหลาย ยกย่องคุณภาพการศึกษา ซึ่ง Chongsermtrakul (2023) กล่าวไว้ในทิศทางที่ใกล้เคียงกันว่า มิติทางด้านการศึกษาที่เปลี่ยนฉบับล้นนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะเพิ่มขึ้น Schmidt et al. (2009) และ Mingsiritham (2020) เสนอทักษะการใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ หรือคิดสร้างสรรค์ นำเทคโนโลยีใช้ผสมผสานกับการจัดเรียนรู้ การประเมินผล การติดต่อสื่อสาร และบูรณาการการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต้องมีการปรับให้สอดคล้องกันจะทำให้เกิดเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนารากฐานอาชีวศึกษาไทยให้เข้มแข็ง พัฒนาอย่างยั่งยืน สัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ มาตรฐานฝีมือแรงงาน และมาตรฐานอื่น ๆ ทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ เพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม ซึ่งสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจ และโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน การอาชีวศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

สรุป

แม้ว่าโลกยุค BANI world จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วโลกมีรูปแบบการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมทางสังคมท่ามกลางความเปราะบาง ความกังวล ความหดหู่ ความสับสน สถานการณ์ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน คลุมเครือ และส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทยนั้น พบว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญช่วยในแก้ไขปัญหา และรับมือกับสถานการณ์ให้คลี่คลายดีขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ ผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

ในฐานะครูผู้สอนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับสถานการณ์โลกพลิกผัน จึงเสนอ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมทักษะการคิด และการปฏิบัติงานของผู้เรียนอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้วยวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA คือผู้เรียนอาชีวศึกษา สามารถวางแผนปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบ และแก้ไขการปฏิบัติงาน เกิดการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการคิด สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน และการฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพได้อย่าง ปลอดภัย และเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2. ควรประยุกต์ใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะนำไปสู่ กลไกในการออกแบบ และพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เป็นกำลังคนที่มีทักษะการคิด ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และมีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

คำขอบคุณ

บทความวิชาการนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนวิชาประเด็นคัดสรรทางคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้สนับสนุนและส่งเสริมจนบทความวิชาการในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- Al Soub, T. F. (2022). Vocational education teachers' usage of the E-learning methods in Jordan. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(6), 1871–1887. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i6.7483>
- Bun, B., Ueangchokchai, C., & Nopas, D. S. (2022). Experiences of vocational education at community learning centers in Cambodia during COVID-19. *Higher Education Studies*, 12(3), 1-8. <https://doi.org/10.5539/hes.v12n3p1>
- Butsaenlee, N. (2022). Driving proactive work, meeting the needs of the modern world, cutting-edge research, innovation for the future [Special Article]. *Institute of Vocational Education Southern Region 1 Journal*, 7(1), 1-10. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/csnp_veis1/article/view/248850/168706 (in Thai)
- Cascio, J. (2020). *Facing the age of chaos*. Medium. <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- Chairatanawan, K. (2018). Guidelines for driving and developing Thai vocational education. *Vocational Education Central Region Journal*, 2(2), 1-9. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IVECJournal/article/view/246495/167119> (in Thai)
- Chumman, N., Sukwan, O., Chareonsriand, P., & Kumsucharit, S. (2020). Industrial Education and Building the Competencies of Learners. *Journal of Home Economics Studies*, 14(2), 60-74. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/article/view/13020/10677> (in Thai)
- Dowcharoenporn, N. (2022). The home economics education and competency development for future learners. *Journal of Modern Learning Development*, 7(7), 386-402. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/256129/174068> (in Thai)
- Delubom, N. E., Marongwe, N., & Buka, A. M. (2020). Managers' challenges on implementing inclusive education: technical vocational education and training colleges. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 15(6), 1508-1519. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1284646>
- Demetron, G. (2022). Mediating work and culture through Dewey's integrative vision of vocational education. *Adult Literacy Education*, 4(2), 4-17. <http://doi.org/10.35847/GDemetron.4.2.4>
- European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP). (2023). *Delivering lifelong learning: The changing relationship between IVET and CVET (Cedefop research paper No. 91)*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED629641.pdf>
- Jiwcharoensakul, S. (2005). Home economic profession development in globalization. *Journal of Home Economics*, 48(2), 1-10. (in Thai)
- Jongsermtrakoon, S. (2023). Contemporary Educational Technology in the Digital Disruption Era. *Transformation, Narkbhutparitat Journal, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 15(3), 1-10. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/view/255429/182152> (in Thai)
- Kanjanamane, S., Waichompu, N., & Promsri, C. (2023) The adaptation of school administrators in the VUCA World era. *EAU Heritage Journal*, 13(1), 1-12. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHSocSci/article/view/263712/173094> (in Thai)
- Kosumas, M. (1997). *Teaching Behavior in Home Economics*. Suan Dusit Rajabhat Institute.
- Liu, J. (2023). Design and implementation of the development of a corpus-based loose-leaf textbook for higher vocational English learners: Using the "Cross-Border E-Commerce Operations English" as an example. *International Journal on Social and Education Sciences*, 5(1), 132-152. <https://doi.org/10.46328/ijonses.535>

- Mingsiritham, K. (2020). *Technology to Learning for Educational Research*. O.S. Printing House. (in Thai)
- Nguyen, T. V., Nguyen, H. T., Cao, C. D., & Vu, H. T. T. (2023). Activities of the practice teaching organization and vocational teaching facilities in collaboration between the vocational school and units employing. *Journal of Education and e-Learning Research*, 10(2), 243-249. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1396390>
- Nilsook, P., Chatwattana, P., & Seechaliao, T. (2021). The project-based learning management process for vocational and technical education. *Higher Education Studies*, 11(2), 20-29. <https://doi.org/10.5539/hes.v11n2p20>
- Office of the Education Council. (2017). *Thailand education scheme in brief (2017-2036)*. [https:// www.stou.ac.th/ Offices](https://www.stou.ac.th/Offices) (in Thai)
- Office of the Education Council. (2021). *Future skills for preparing the development of Thai people of all ages to support the rapid changes (disruption) of the 21st century: Study results and promotion guidelines*. Petchkasem Printing Group. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1895-file.pdf> (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *Draft 13th National Economic and Social Development Plan B.E. 2023–2027 (Revised version based on public feedback)*. Office of the Prime Minister. <https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/> (in Thai)
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). *National Education Plan B.E. 2017-2036*. Ministry of Education. <https://bic.moe.go.th/images/stories/pdf/EDU2560-2579full.compressed.pdf>. (in Thai)
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017) *Report on monitoring and evaluation of the management of the dual vocational education system*. Phrik Wan Graphic. (in Thai)
- Office of the Vocational Education Commission. (2023). *Criteria and Guidelines of the Office of the Vocational Education Commission*. <https://www.vec.go.th/> (in Thai)
- Pandam, S. (2021). Vocational education management responding to changes in the future world. *Institute of Vocational Education Southern Region 1 Journal*, 6(1), 1-14. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/csnp_veis1/article/view/244047/166282 (in Thai)
- Pikunthong, K., & Lertamornphong, C. (2019). Model eliciting activities (MEAS): Mathematical learning management to develop problem-solving ability for Thai students in education 4.0. *Journal of Education and Innovation*, 21(3), 342-355. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/86139/143588 (in Thai)
- Rakkiatwong, N. (2018). *Vocational education reform in Thailand*. Thailand Development Research Institute. (in Thai)
- Saenchan, B., Chantarasombat, C., & Prasertphorn, V. (2023). Program development for enhance teachers' competencies for managing logistics and supply chain in institutions under the Office of the Vocational Education Commission. *World Journal of Education*, 13(2), 20-30. <https://doi.org/10.5430/wje.v13n2p20>
- Sangkhathat, S. (2013). The development of management model for college under the office of the vocational education commission based on balanced scorecard (BSC) concept. *RMUTT Global Business and Economics*, 8(1), 99-112. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/1455> (in Thai)
- Sangkawasi, A., Aksornsuea, P., & Sirisut, C. (2021). The future of Thai vocational education in the next century (2022 - 2031). *Dhammathas Academic Journal*, 21(4), 221- 234. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/252640/171432> (in Thai)
- Santiprabhob, V. (2017). *Challenges of the Thai economy in the VUCA World*. The 101 World. <https://www.the101.world/veerathai-santiprabhob/>. (in Thai)
- Sathorn, P. (2003). *Principles of educational administration*. Thai Wattana Panich.

- Schmidt, D. A., Baran, E., Thompson, A. D., Mishra, P., Koehler, M. J., & Shin, T. S. (2009). Technological pedagogical content knowledge (TPACK) the development and validation of an assessment instrument for preservice teachers. *Journal of research on Technology in Education*, 42(2), 123-149. <https://doi.org/10.1080/15391523.2009.10782544>
- Sengarsai, P., & Kawjaratwilai, T. (2023). The VUCA crisis influencing impacts on physical education. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 8(2), 310-323. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmutsb-hs/article/view/263284/180570> (in Thai)
- Simachokedee, W. (2017) *Columnist: Quality is survival in the VUCA World era*. Matichon Online. https://www.matichon.co.th/columnists/news_567047 (in Thai)
- Suksawang, S. (2019). *Thailand 4.0*. <https://www.Sasimasuk.com>. (in Thai)
- Theerabunchorn, T. (2023). Learning management with contemporary teaching techniques. *Journal of Social Sciences Mahamakut Buddhist University*, 6(1), 11-20. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSMBU/article/view/261893/180178> (in Thai)
- Thepsumethanon, P. (2001). *Philosophy of education: concepts of educational philosophers*. Ramkhamhaeng Publishing House.
- Wannapiroon, P., Nilsook, P., Jitsupa, J., & Chaiyarak, S. (2022). Digital competences of vocational instructors with synchronous online learning in next normal education. *International Journal of Instruction*, 15(1), 293-310. <https://doi.org/10.29333/iji.2022.15117a>
- Wannapiroon, P., Nilsook, P., Techakosit, S., & Kamkhuntod, S. (2021). STEM literacy of students in vocational education. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(4), 527-549. <https://doi.org/10.46328/ijtes.253>
- Witsø, H. (2018). Does the introduction of learning management systems in vocational education and training affect learning? A Norwegian Experience. *Journal of the International Society for Teacher Education*, 22(2), 15-22. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1237542>